

Ni diu ni deixa dir

La partícula *ni* és una conjunció que serveix habitualment d'enllaç de dues proposicions o dos termes negatius, encara que es pot usar també amb d'altres valors. Com a enllaç de dues preposicions o dos termes negatius, és clar que s'ha d'usar en correlació amb una altra negació, sia l'anomenat adverbí de negació *no*, sia la mateixa conjunció distributiva, que té la seva aplicació imprescindible en expressions com és ara *ni l'un ni l'altre*, *ni tu ni jo*, *ni gran ni petit*, *ni avui ni demà*, etc. Ens cal, però, preguntar-nos *les* possible l'ús d'aquesta conjunció distributiva, *ni...ni*, enllaçant dues proposicions, és a dir, introduint un verb cada un dels seus termes? Plantejat, encara, altrament, *les* correcta una oració o proposició com *Ni diu ni deixa dir* al costat de *No diu ni deixa dir* i, admetent que ho sigui, hi ha cap diferència de significat entre aquestes dues oracions?

Els dos exemples que el Diccionari Fabra indica de l'ús del conjunt correlatiu *ni...ni*, sense assenyalar que formin una conjunció —o si es vol, locució conjuntiva— distributiva, són de la frase *ni l'un ni l'altre*. I la Gran Enciclopèdia Catalana, que recull tot d'altres casos especials de l'ús de la conjunció *ni* que no consten al Fabra, en l'ús que ara ens ocupa es limita a una esquemàtica explicació teòrica sense cap exemple. Considerant, a més, que al Diccionari Fabra trobem, com a exemples de l'ús de la conjunció *ni*, les oraci-

ons *No neva ni plou* i *No diu ni deixa dir*, algú es podria decantar a dubtar de la bondat de la proposició concurrent *No diu ni deixa dir*. Però sembla evident que aquest dubte s'ha d'esvaïr decididament. Les gramàtiques ens aclareixen aquest punt que els repertoris lexicogràfics ens deixen a les fosques. A la del mateix Fabra de 1918, dita de l'Institut, trobem aquest exemple: *Ni nosaltres els ho havíem ofert, ni ells ens ho havien demanat*. En trobem un altre a la de Badia i Margarit. *Ni ell no ho entén, ni el mestre s'esforça perquè ho entengui*. I, encara, un altre al manual *El català en fixes* (3), de Josep Ruaix, exemple que és, de fet, una frase popular: *Ni ja ni deixa fer*. Trobem també un exemple d'aquest ús en el pròleg a la tercera edició del Diccionari Fabra, signat per Carles Riba: *Ni la regla gramatical no és tanta cosa que realment l'impe-dixi, ni el mot que el sabia, llampant, en girar una pàgina del diccionari, no exerceix una seducció que...*

Admetent, doncs, sense reserves, una oració com *Ni diu ni deixa dir* al costat de *No diu ni deixa dir*, ens resta per veure la diferència de significat que hi pugui haver entre l'una i l'altra. Al nostre entendre en limita a un èmfasi superior en la primera, així com, potser, a una major relació amb el que s'ha dit abans.

Albert Jané